

Najčastejšie príčiny trvalých deformácií ručných strelných palných zbraní v praxi a ich škodlivé následky

Anotácia: Článok prináša pohľad na skúmanie deformácií ručných strelných zbraní v praxi s poukázaním na nedostatočné znalecké skúmanie podomácky upravených, resp. vyrobených zbraní, absentujúcu terminológiu a právnu úpravu zahŕňajúcu túto problematiku.

Kľúčové slová: deformácie, podomácky upravená zbraň, podomácky vyrobená zbraň.

1. Úvod

Za obdobie posledných dvadsiatich rokov došlo nielen u nás, ale aj v ostatných v štátoch východnej Európy k podstatnému nárastu zbraní držaných fyzickými osobami. Na konci roku 2011 bolo u nás evidovaných 163176 držiteľov zbrojných preukazov, ktorí vlastnili dovedna 275574 ručných strelných palných zbraní. Zmeny spoločenských systémov v jednotlivých štátoch (ku ktorým postupne dochádzalo po roku 1989) mali za následok uvoľnenie dovtedy prísne stanovených podmienok nadobúdania zbraní. Zavádzané nedokonalé právne úpravy zbraní ich umožňovali ľahko nadobúdať aj osobám, ktoré neposkytovali záruky vedenia riadneho spoločenského života. Tie ich následne používali na páchanie násilnej trestnej činnosti. Zavedené evidencie zbraní boli nedokonalé, čo mnoho páchatel'ov využívalo na ich protiprávne získanie. S nárastom počtu spáchaných trestných činov týmito zbraňami začali mnohé štáty sprísňovať podmienky ich legálneho nadobúdania. Táto skutočnosť začala podnecovať jednotlivcov, ale aj určité skupiny ľudí na to, aby zbrane získali nelegálnym spôsobom.

Mnohí páchatelia dobre poznali metódy a prostriedky používané pri znaleckom skúmaní, ktoré pomáhali identifikovať zbraň použitú pri spáchaní trestného činu a podľa nej identifikovať aj páchatel'a, ktorý ju použil. V snahe vyhnúť sa odhaleniu si zbrane začali zaobštarávať ilegálne a v prípade ich možného odhalenia sa ich zbavovali. Takto nemohli byť použité ako vecné dôkazy pri prerokovávaní spáchaných protiprávných skutkov.

K osobitným (ilegálne držaným a pri páchaní trestnej činnosti používaným) zbraňami patria zbrane vyrobené individuálnymi výrobcami v domácich podmienkach (osobami bez oprávnenia). Zaujímavú skupinu tvoria zbrane, ktoré boli úradne znehodnotené, avšak potom boli individuálnymi úpravami osôb prerobené (reaktívované) do pôvodného stavu. Technicky urobené úpravy zbraní boli pre laikov len ťažko rozpoznateľné. Kriminalistiko-bezpečnostná prax pozná množstvo prípadov úpravy zbraní pôvodne nepodliehajúcich povolovaciemu konaniu a evidenčnej povinnosti. Takto upravené zbrane sa svojimi deštruktívnymi účinkami na zasiahnutých objektoch často vyrovnávajú účinkom zbraní podliehajúcich povolovaciemu konaniu a evidenčnej povinnosti.

Skúsenosti z kriminalistickej praxe poukazujú na to, že motívom individuálnej výroby zbraní, ako aj ich úpravy je snaha páchatel'a zaobstarať si zbraň na páchanie trestnej činnosti, pretože si ju legálnym spôsobom nemôže zaobstarať. S týmto motívom je spojené aj utajenie páchatel'a trestného činu, ktorý takúto zbraň použil na spáchanie trestného činu, pretože ju nie je povinný predložiť na znalecké skúmanie orgánom činným v trestnom konaní. Nelegálne držanej zbrane sa môže bez nebezpečenstva zbaviť. K tomu musíme pripočítať aj našu právnu úpravu zbraní, ktorá je pre žiadatel'a o zbrojný preukaz (predloženie viacerých dokladov, zaplatenie poplatkov, posudok o psychickej a fyzickej schopnosti držať alebo nosiť zbraň, atď.) veľmi komplikovaná a náročná. Pri nelegálnom nadobudnutí zbrane páchatel' nemusí uvedené povinnosti splňať a nemá ani povinnosť predkladať zbrane na kontroly policajným útvarom.

Dosiaľ vykonávané opatrenia štátnymi orgánmi na zníženie počtu nelegálne držaných zbraní a streliva (napr. sprísnením právnej úpravy nadobúdania zbraní, zbraňová amnestia) nepriniesli očakávaný výsledok. Medzi odborníkmi prevláda názor, že každá piata zbraň nachádzajúca sa na našom území je v nelegálnej držbe. Riešenie tohto problému vyžaduje okrem iného aj dokonalú znalosť determinantov ovplyvňujúcich páchanie protiprávnej činnosti tohto druhu, ale predovšetkým komplexný prístup viacerých orgánov štátu. Ukazuje sa, že pri určovaní právnej úpravy zbraní a streliva je potrebné viac rešpektovať právo občana na jeho ochranu a ochranu majetku pred páchatelom.

2. Znalecké skúmanie

V súlade s odporúčaním C. I. P. a podľa § 38 zákona o strelných zbraniach a strelive č. 190/2003 Z. z. vykonávajú skúšobne periodické overovanie zbraní tzv. tlakovou skúškou, pri ktorej je zbraň vystavená pôsobeniu vyššieho tlaku prachových plynov, vznikajúcich pri použití špeciálneho skúšobného streliva. Zbrane pochádzajúce z individuálnej nedovolennej výroby nie sú na overovanie predkladané, pretože nie sú evidované a túto povinnosť nemajú. Určitú možnosť evidencie mali majitelia podomácky vyrobených zbraní v predošlých amnestiách, avšak z dôvodu zaradenia týchto zbraní medzi zakázané zbrane kategórie A¹, na ktoré je nutné mať udelenú výnimku od ministerstva vnútra², ich majitelia nechali prepadnúť v prospech štátu, resp. ich nechali znehodnotiť.

Poznatky z kriminalisticko-bezpečnostnej praxe poukazujú na to, že nelegálne vyrobené alebo upravené zbrane neposkytujú záruky ich bezpečného používania. Sú častými príčinami zranenia strelca a osôb nachádzajúcich sa v čase výstrelu pri ňom. Dôkazy o tom podávajú znalecké skúmania zbraní v Kriminalistickom a expertíznom ústave PZ (ďalej KEÚ), a to v súvislosti s vyšetrovaním trestných činov, pri ktorých došlo k zraneniu strelca alebo osôb nachádzajúcich sa pri ňom v čase výstrelu z takejto zbrane.

V kriminalisticko-bezpečnostnej praxi je každá zbraň, pri ktorej došlo jej používaním k trvalej deformácii, predmetom kriminalistického skúmania. Je to tak z viacerých dôvodov. Jedným z nich je zistenie príčin trvalej deformácie zbrane, ktoré môžu byť ďalej využité v preventívnej oblasti. Zisťovanie *modu operadi* prerábania a úpravy zbraní má v kriminalistickej praxi osobitný význam. Podáva dôkazy o zručnosti a schopnosti osoby, ktorá upravila alebo vyrobila zbraň, dôkazy o použitých nástrojoch a technológii úprav atď. Tieto dôkazy môžu byť následne využité pri prijímaní celého komplexu opatrení vedúcich nielen k vypátraniu a odhaleniu páchatelov, ale aj pri prijímaní preventívnych opatrení.

V minulosti boli výsledky kriminalistického skúmania využité na vykonanie technologických opatrení pri výrobe zbraní a nábojov. Mnoho poznatkov bolo využitých pri určení vhodnejších spôsobov znehodnocovania zbraní subjektmi oprávnenými znehodnocovať ich, aby tieto zbrane už nebolo možné použiť na opätovnú strelbu. Tiež našli využitie aj pri vytváraní právnych noriem určujúcich technické podmienky znehodnocovania zbraní a streliva.

Súčasná nedokonalá právna úprava zbraní a streliva prináša aj viaceré problémy v praxi. Medzi hlavné problémy patria zmeny, ku ktorým postupne dochádzalo v zákone o strelných zbraniach a strelive č. 190/2003 Z. z. Niektoré zmeny nie sú v súlade s vykonávacou vyhláškou o technickom postupe pri znehodnocovaní, ničení a výrobe rezov strelnej zbrane a streliva a spôsobe ich označovania č. 516/2003. Do tohto problému možno zaradiť absentujúcu vyhlášku týkajúcu sa expanzných zbraní.

¹ Zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 4, ods. 2, písmeno g).

² Zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 8 – § 11.

Ďalším problémom, ktorý priniesla posledná novelizácia zákona, je skutočnosť, akým spôsobom možno znehodnotiť predloženú súčasť zbrane – napr. telo, resp. rám zbrane? Vyhláška³, ktorá ustanovuje postup znehodnotenia zbraní, na túto skutočnosť nepamätá, pretože v čase jej vzniku samostatné telo zbrane nebolo hlavnou súčasťou (resp. časťou) zbrane.

Ukazuje sa, že zavedenie neurčitého termínu „konštrukčne odvodená zbraň“, ktorý v zákone o zbraniach a strelive pojmovo absentuje, vytvára pri zaradovaní zbraní do kategórie B⁴ priestor na búrlivé diskusie. Vydaním zoznamu zbraní ministerstvom – ako pomôcky pri zaradovaní zbraní do tejto kategórie – nepomohlo daný problém vyriešiť. Tieto skutočnosti potom ako súčasť celku skúmania negatívne ovplyvňujú výstupy expertov a sťažujú im výpovede na súdnych pojednávaniach.

3. Podomácky upravené, podomácky vyrobené a zložené zbrane

Ako už bolo uvedené, kriminalistické skúmanie zbraní vo svojej podstate zahŕňa aj skúmanie podomácky upravených a podomácky vyrobených zbraní (tab. 1) a s tým súvisiace ich rôzne poškodenia, resp. deformácie. Špecifickou skupinou sú osoby oprávnené vykonávať opravy a úpravy zbraní⁵. Zbrane upravené týmito osobami (aj keď nie sú sériovo vyrábané) nie sú zaradované do kategórie podomácky upravených a podomácky vyrobených zbraní (zakázaných zbraní), lebo tieto zbrane sú pred úpravou podrobené znaleckému skúmaniu na KEÚ, t. z., že ide o odborne upravené zbrane.

Tab. 1 Počet skúmaných podomácky upravených a podomácky vyrobených zbraní na KEÚ PZ za obdobie od 1. 1. 2010 do 19. 10. 2012 podľa jednotlivých odborov.

	Bratislava	Slovenská Eupča	Košice	Spolu
Podomácky upravené zbrane	191	162	119	472
Podomácky vyrobené zbrane	76	87	43	206

Aby bolo možné jednotlivé zbrane špecifikovať, je pre ne potrebné stanoviť jednotlivé definície. Pri zaradovaní týchto zbraní do svojich výstupov v zmysle zákona o zbraniach a strelive sa experti KEÚ opierajú o definície, ktoré sú medzi nimi síce názorovo jednotne prijaté, ale nie sú uvedené v žiadnom internom predpise, resp. v pracovnom postupe.

3.1 Podomácky upravená zbraň

Ide o zbraň, ktorá je podomácky (amatérsky) upravená z priemyselne vyrobených zbraní, z pôvodných hlavných častí zbraní a súčastí (obr. 1). Do tejto kategórie sú zaradované aj zbrane, hlavné časti a súčasti zbrane, ktoré sú úmyselne znehodnotené (ide hlavne o úmyselné poškodenie vývrtnu hlavne, napr. brúsnou pastou, kyselinou dusičnou atď.).

Za podomácky upravenú zbraň sa nepovažuje tá zbraň, ktorá je úradne znehodnotená a označená, pokiaľ nie je spätne upravená na zbraň schopnú strelby.

³ Vyhláška č. 516/2003 o technickom postupe pri znehodnocovaní, ničení a výrobe rezov strelnej zbrane a streliva a spôsobe ich označovania.

⁴ Zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 5, ods. 1, písmeno f).

⁵ Zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 34, ods. 2.

Obr. 1 Podomácky upravená jednovýstrelová brokovnica značky F. PEDRETTI, upravená na kaliber 357 Magnum s tlmičom hluku výstrelu a optickým zariadením.

3.2 Podomácky vyrobená zbraň

Ide o zbraň, ktorá je podomácky (amatérsky) vyrobená z častí a súčastí, ktoré nepochádzajú z priemyselne vyrobených zbraní (obr. 2).

Obr. 2 Podomácky vyrobená zbraň kalibru 4,5 mm.

3.3 Zložená zbraň

Ide o zbraň, ktorá je zložená z iných hlavných častí, súčastí a súčiastok priemyselne vyrobených zbraní, teda nie z tých, ktoré mala po jej priemyselnej výrobe. Ako príklad možno uviesť zbrane typu Mauser 98, kde často dochádzalo k výmene záverov z konštrukčne zhodnej zbrane. Zbrane zložené z viacerých zbraní boli často predkladané v zbraňovej

amnestii. V prípade, že tieto zložené zbrane neboli podomácky upravené, boli zaradované v zmysle zákona⁶ do príslušných kategórií B, C, D, t. z., že neboli zaradované medzi zakázané zbrane kategórie A.

4. Metódy a prostriedky používané pri znaleckom skúmaní zbraní

V každej vede pri poznávaní zákonitostí materiálneho sveta sa používajú dva druhy metód, a to **všeobecné** a **špeciálne**. K všeobecným metódam patria tie, ktoré sú používané takmer v každej vede alebo jej vedeckej oblasti. Patria sem pozorovanie, meranie, porovnanie, analýza, indukcia, dedukcia, analógia atď. K špeciálnym metódam patria metódy, ktoré boli vytvorené v rámci vedeckého rozvoja v konkrétnej vede. V kriminalistike sú to kriminalisticko-taktické a kriminalisticko-technické metódy. Ku kriminalisticko-technickým metódam patria metódy vytvorené v kriminalistickej balistike, kriminalistickej mechanoskopii, kriminalistickej defektoskopii atď.

Pri skúmaní uvedeného druhu zbraní sa najviac používajú metódy a prostriedky:

- kriminalistickej balistiky (meranie odporu spúšte a rýchlosti striel, zisťovanie druhu vývrtu hlavne, funkčnosti zbraní atď.),
- kriminalistickej mechanoskopie (zisťovanie stôp po nástrojoch atď.),
- kriminalistickej defektoskopie (zisťovanie príčin vzniku deformácií materiálov atď.),
- kriminalistickej metalografie (zisťovanie odstránených výrobných čísel atď.),
- kriminalistickej chémie (zisťovanie povýstrelových splodín, vzdialenosť strelby atď.).

Súčasná metódy skúmania založené na princípoch tradičných prístrojov a zariadení v súčasnosti už nevyhovujú trendom a požiadavkám moderného skúmania zbraní. Čo je vzhľadom na požiadavky praxe dôvod na to, aby došlo k ich rýchlemu rozvoju. Využitie spojenia prístrojovej techniky so softwarovým vybavením umožňuje znalcom pracovať so získanými informáciami aj s časovým odstupom bez straty hodnoty údajov. Novými technológiami možno odhaliť nové skutočnosti aj o priebehu zmien – deštrukcií materiálov. Ako najefektívnejšie sa ukazujú skenery umožňujúce trojrozmerné zobrazenie konštrukcií, röntgenové zariadenia a rýchlobežné kamery s vysokým rozlíšením.

Tak ako v iných odvetviach pri zaobstarávaní moderných prístrojov a zariadení aj tu sú limitujúcim faktorom finančné prostriedky daného subjektu. Preto je nutné hľadať možnosti kooperácie medzi jednotlivými skúšobňami, výskumnými ústavmi a univerzitami, pretože v súčasnej dobe je nereálne, aby jedno pracovisko disponovalo všetkou potrebnou technikou.

5. Príčiny deformácie ručných strelných palných zbraní

Pri znaleckom skúmaní predložených zbraní vykazujúcich známky deformácie býva samozrejmosťou zisťovanie príčin, ktoré mali za následok konečnú deformáciu. Ide o náročné skúmanie, pretože ide o oblasť, ktorá nie je jednoznačne zadokumentovaná v pracovných postupoch, resp. v sebe nezahŕňa spomínané moderné metódy skúmania, ktoré by pomáhali presnejšie a rýchlejšie zadokumentovať daný problém. Najčastejšou príčinou deformácií ručných palných zbraní je vznik expanzných výmetových plynov takej intenzity, pri ktorých dochádza k prekročeniu medze pevnosti niektorej časti zbrane (obr. 3). Iné príčiny sú pri mechanických zbraniach, kde príčinou trvalej deformácie môže byť enormne naakumulovaná mechanická energia do určitej časti zbrane. Aby bolo možné deformácie kategorizovať, je potrebné stanoviť definície, ktoré by vyhovovali potrebám kriminalistickej balistiky.

Trvalá deformácia zbrane je taká deformácia, ktorá vylučuje ďalšie použitie zbrane na

⁶ Zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

strelbu. Z hľadiska mechaniky je trvalá deformácia charakteristická porušením medze pružnosti – trvalej straty schopnosti predmetu vracat' sa (po ukončení pôsobenia sily) do pôvodného stavu, t. z., že dôjde k vychýleniu atómov zo svojich rovnovážnych polôh o viac ako parameter mriežky.

Okrem materiálnej, resp. finančnej straty spôsobenej deformáciou býva sprievodným javom aj ublíženie na zdraví, často aj so smrteľnými následkami strelajúcej osoby.

Definíciu „trvalej deformácie“ z hľadiska kriminalistickej balistiky je potrebné definovať v užšom a v širšom zmysle slova:

a) V užšom zmysle slova môžeme konštatovať, že ide najmä o mechanickú deformáciu, ktorá sa prejaví zmenou pôvodného tvaru súčiastok (častí) zbrane a je ju možné vizuálne (bez prístrojov a zariadení) pozorovať, uviesť jej príčiny a následky.

b) V širšom zmysle slova môžeme konštatovať, že ide najmä o mechanickú deformáciu, ktorá sa prejaví postupnou zmenou pôvodného tvaru súčiastok (častí) zbrane a jej začiatkové štádium je možné pozorovať pomocou prístrojov a zariadení. Ide napríklad o:

- deformácie pôvodnej kryštalickej stavby kovu, ku ktorej mohlo dôjsť enormným mechanickým namáhaním súčastí zbrane,
- nevhodným tepelným pôsobením na niektorú časť zbrane (napr. pri zváraní, naváraní kovu na opotrebované miesto, popúšťaním predtým zakalenej časti zbrane atď.),
- deformácie majúce podobu vlasových trhlín. Ich zisťovanie má význam i pri prijímaní preventívnych opatrení (napr. skúšobne zbraní). Zisťovanie tejto deformácie si vyžaduje použitie špeciálnych metód a prostriedkov, napr. metalografických mikroskopov, skúšobných výstrelov zo zbrane, pri ktorých sa prejaví predtým existujúca skrytá deformácia viditeľnou deformáciou atď.

Obr. 3 Makrofotografia lomu valca revolvera kalibru 357 Magnum po používaní nábojov 38 Special (zaujímavosťou sú aj zjavné nečistoty v zliatine – označené v krúžku).

5.1 Deformácie ručných strelných zbraní podľa druhu zbrane

a) Deformácie priemyselne vyrobených zbraní

Trvalé deformácie môžu byť zavinené vonkajšími faktormi, kde je príčinou samotné zaobchádzanie so zbraňou (napr. upchatie hlavne nečistotami – snehom, zemou). Vnútorne faktory sa týkajú samotnej konštrukcie zbrane, z ktorých najčastejšie sa vyskytujú:

- zbrane s nevhodným konštrukčným systémom (gul'ovnice Blaser R93)
- použitie nevhodného materiálu
- únava materiálu, hlavne nábojovej komory (opotrebovanie hlavni)
- laborácia výmetovej náplne pri predovkách .

b) Deformácie podomácky vyrobených zbraní

Skupina zbraní charakterizovaná hlavne používaním nábojov s nižšou úst'ovou energiou. Najčastejším kalibrom používaným pri podomácky vyrobených zbraniach je kaliber 22 Long Rifle. Výhodou týchto nábojov je ich dostupnosť a možnosť výroby konštrukčne jednoduchej zbrane z menej odolných materiálov. Avšak v praxi sa stretávame s podomácky vyrobenými zbraňami rôznych kalibrov. Ide o pištoľové (napr. 6,35 mm Browning, 7,65 mm Browning), puškové náboje menšieho kalibru (napr. 22 Hornet) a brokové náboje (napr. 410, 32). Puškové a brokové náboje väčšieho kalibru sú vzhľadom na tlak a energiu použité sporadicky, pretože si vyžadujú dokonalejšiu konštrukciu. Deformácie podomácky upravených zbraní sú prakticky totožné ako pri deformáciách podomácky upravených zbraní popísaných v bode c).

c) Deformácie podomácky upravených zbraní z priemyselne vyrobených zbraní

Výskyt trvalej deformácie pri týchto zbraniach je daný podmienkami, za akých vznikli. Zbrane mechanické, plynové (tzv. vzduchovky), expanzné vzhľadom na svoju účinnosť môže vlastniť aj osoba bez zbrojného preukazu (ak dovŕšila vek 18 rokov), čiže sú voľne prístupné. Práve táto skupina zbraní je hlavným zdrojom podomácky upravovaných zbraní. Z historického hľadiska sú najčastejšie podomácky upravované zbrane plynovky (tzv. vzduchovky), napr. Slávia 620 (obr. 4). Jej obľúbenosť spočíva v ľahkej dostupnosti a pomerne jednoduchej úprave na malokalibrovú zbraň. A práve v úprave nábojových komôr spočíva nebezpečenstvo používania týchto zbraní. Častým javom bývajú zranenia strelca odtrhnutou časťou vystrelenej nábojnice (dno nábojnice) z netesného uzatvorenia nábojovej komory.

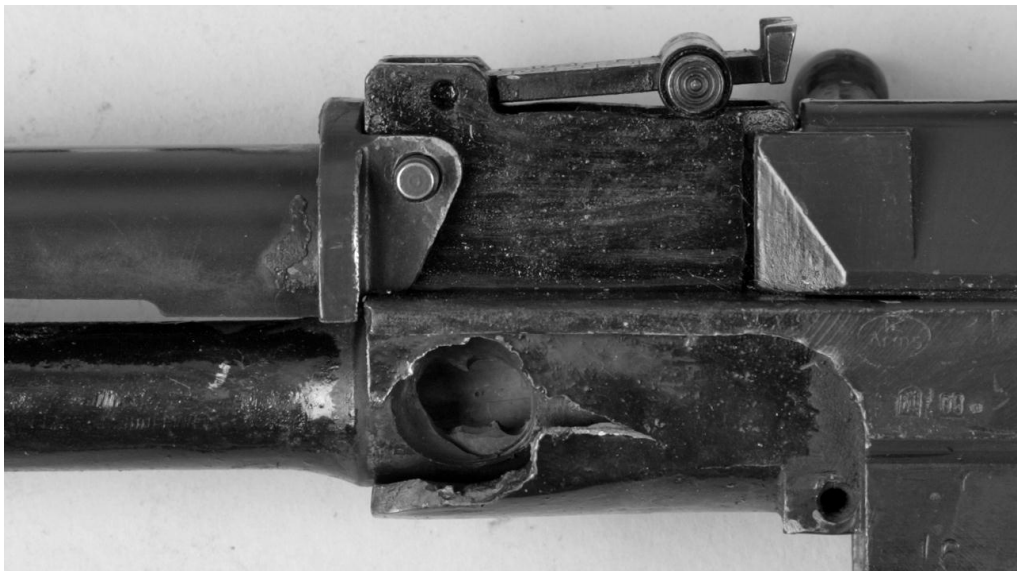

Obr. 4 Podomácky upravená nábojová komora plynovej zbrane Slavia 620 pôvodného kalibru 4,5 mm na vystreľovanie nábojov kalibru 22 Long Rifle.

Obľúbeným zdrojom na podomácke upravovanie zbraní sú aj krátke expanzné zbrane kalibru 8 mm P. A. Blanc, 9 mm P. A. Blanc a 9 mm R P. A., ktoré majitelia s obľubou upravujú na kaliber 22 Long Rifle, 22 Short, 6,35 mm Browning. Vzhľadom na krehkejšiu zliatinu týchto zbraní sa výnimočnejšie prerábajú na kalibre 7,65 mm Browning, 9 mm Browning krátky. Pri takto upravených zbraniach sa najčastejšie vyskytujú deformácie záveru, nábojových komôr valca revolverov, hlavni a rámu.

V posledných rokoch sa pri skúmaní možno stretnúť s prerábaním (reaktívaním) expanzných samočinných zbraní, ktoré boli primárne vyrobené ako samočinné zbrane (napríklad útočná puška vz. 58 používaná v ozbrojených zložkách). Oproti štandardne vyrobeným expanzným zbraniam sa líšia odolnou konštrukciou. Streľba z reaktívovaných

zbraní je zo skupiny podomácky upravených zbraní najnebezpečnejšia, pretože umožňuje vystreľovať pôvodné strelivo, najčastejšie sú to kalibre 7,62 x 39 mm, 7,62 x 25 mm Tokarev, 7,62 x 54 mm R. Najčastejšou deformáciou reaktivovaných zbraní býva deformácia nábojovej komory s prechodovým kužeľom ku hlavni (obr. 5). Takto oslabená stena nábojovej komory aj po spätnej úprave zostane značne oslabená. Pri týchto deformáciách – vzhľadom na energiu použitých nábojov – pomerne často dochádza k ťažkému ublíženiu na zdraví strelca, často aj so smrteľnými následkami.

Obr. 5 Deformácia prechodového kužeľa zbrane Sa vz. 58 po reaktivovaní zbrane.

Ďalšou skupinou zbraní, ktoré sú podomácky upravované, sú znehodnotenú zbrane. Postup znehodnocovania riadi vyhláška o technickom postupe pri znehodnocovaní, ničení a výrobe rezov strelnej zbrane a streliva a spôsobe ich označovania č. 516/2003. Reaktivácia týchto zbraní prináša riziká deformácie pôvodných materiálov, ktoré sú znehodnotením oslabené. Pri takto znehodnotených zbraňach sa najčastejšie stretávame s upravenými brokovými zbraňami, a to novým vyvložkovaním nábojových komôr v mieste, kde boli prevítaním znehodnotenú.

5.2 Deformácie ručných strelných zbraní spôsobené nábojmi

Ide hlavne o deformácie nábojovej komory, puzdra záveru a záverového mechanizmu zbrane spôsobené nábojmi.

a) Priemyselne vyrobenými nábojmi

Sú zaznamenané prípady, keď chybnou sériou vyrobených nábojov, vekom nábojov došlo k deformácii zbrane. Ďalšou častou príčinou deformácie je zámena príslušných nábojov za náboje iného kalibru. Najčastejšie sú na skúmanie predkladané revolvery s deformovaným valcom kalibru 357 Magnum, v ktorom sú vystreľované náboje 38 Special (obr. 6). K týmto deformáciám môžeme zaradiť aj deformácie spôsobené tormentačnými nábojmi pri overovaní zbraní.

Obr. 6 Deformácia revolvera značky Smith & Wesson, kalibru 357 Magnum, ktorá vznikla vystreľovaním nábojov kalibru 38 Special.

b) Podomácky laborovanými nábojmi

Právna úprava povoľuje držiteľom zbrojných preukazov podomácky laborovať náboje. Táto napohľad jednoduchá činnosť môže pri nepresnej laborácii spôsobiť rozsiahle deformácie zbraní. Najčastejšími príčinami sú použitie opotrebovaných nábojníc, nevhodne zvolený strelný prach, strely a nepresná navážka strelného prachu (obr. 7).

Obr. 7 Deformácia nábojovej komory dlhej guľovej zbrane, značky ZKK 600, kaliber 30-06 Springfield spôsobená podomácky laborovaným nábojom.

6. Záver

Z uvedeného vyplýva, že problematika zisťovania a dokumentovania príčin trvalých deformácií ručných strelných palných zbraní vyžaduje použitie viacerých druhov kriminalistických metód a prostriedkov. Autor sa pokúsil podať z kriminalistického hľadiska presnejšiu definíciu zbraní, ktoré sú v domácich podmienkach vyrábané, upravované,

skladané atď., a takto pomôcť odstrániť pretrvávajúce problémy v kriminalisticko-bezpečnostnej praxi. Prezentovanú terminológiu uvedených zbraní môžu využiť nielen ozbrojené zložky a znalci, ale aj orgány činné v trestnom konaní a súdy pri posudzovaní *modu operandi* pri protiprávnych skutkoch.

Oblasť kriminalisticko-technického skúmania uvedených druhov zbraní je však omnoho širšia, než ju autor prezentoval, pretože súvisí aj so súčasnou právnou úpravou zbraní a streliva, ktorá – ako prax ukazuje – je nedokonalá. To si však v legislatívnom procese pri jej zdokonaľovaní vyžaduje komplexný prístup.

Literatúra

KRAJNÍK, V. a kol. *Kriminalistika*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2002. s. 259-265. ISBN 80-8054-254-6.

Zákon č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vyhláška č. 516/2003 o technickom postupe pri znehodnocovaní, ničení a výrobe rezov strelnej zbrane a streliva a spôsobe ich označovania.

STN 39 5002: Všeobecné termíny a definície.

Key words: deformation, home-modified weapon, home-made weapon.

Summary

The article provides view to examining of the handguns deformation in practice with reference to insufficient expert examination of home-modified respectively home-made weapons, absent terminology and legislation comprising this issue in the Slovak Republic.

*mjr. Ing. Mário Adamík
KEU PZ Slovenská Ľupča
odvetvie kriminalistickej balistiky
e-mail: mario.adamik@minv.sk*

Recenzent: doc. JUDr. Ľudovít Letošťák, CSc.